

THIS BOOK IS
PUBLISHED WITH THE
FINANCIAL ASSISTANCE OF
TIRUMALA TIRUPATI DEVASTHANAMS
UNDER THEIR SCHEME
“AID TO PUBLISH RELIGIOUS BOOKS”

శ్రీరామ ద్విశతి

BY

అంకిపల్లె ఓబయ్య నాయుడు

ప్రతులు 2000

మొదటి ప్రింటింగ్ 1997 - 5 - 10

చిరునామా

ఓబయ్య నాయుడు

~~చెన్నై తప్ప నముద్ర~~

~~లేచయ్య తానీ~~

వ దనపల్లె స్పెన్సింగు మిల్లు [P.O]

మదనపల్లె మండలం.

ఎ తూ రు జి ల్లా [A.P]

పుస్తకం వెల 12 - 00

ఓం సత్యం శివం నందరం
ఓం నమో భగవతే శ్రీ సత్యసాయిశాయ

సమస్త లోక సృష్టి, సృతి, అయకారశుడైన,
శ్రీ మన్నారాయణుడే, శ్రీ సత్యసాయిగా, వరరూపమున, జన్మించి,
మనుజులలో, మనుజుడై మానవులకు మాధవప్రాప్తి గల్గు మహోపదేశ
ములు, కేయంచు భక్తి భుక్తి ముక్తులు, భక్తులకొసంగుచున్న, మా సత్య
సాయిగారికి సూర్యునకు చిలుదివైదును జూపినట్లు, నేను రచించిన శ్రీరామ
ద్వితీయను గ్రంథమును శ్రీవారి కంకితమొవర్చుచు, వారి దయకు
పాత్రుడను, కాగేరి అంకితమును, దీనికొనుమని, అభ్యర్థించుచు అంకిపల్లి
ఓబయ్య వాయుడననే గ్రంథకర్తగా శ్రీ వారికి రచించి, సమకూర్చిన పద్య
కుసుమ హారము

- క శ్రీ సత్యసాయి భగవాన్
గాసిల్లి తినిడవరకు కష్టంబులతో
మీసమకాలికుడైనే
జేసితి నిన్నాళ్ళు తప్ప, చేరకమిమ్మున్ 1
- క. నమ కాలిక భగవానుని
గమనింపరు చామంది, గడునుదనముతో
గమనించు భక్తులందరు
మిమజేరియు ధన్యులైరి మేదినిలోనన్ 2
- క. కనబడు దేవుని దలువరు
కనబడకున దీహని, కరరివికలన్
మనముగ నెద్రుచునుండురు
కనబడునే యట్టివారి కాదేవుండున్ 3
- పి||, అదినారాయణుడైయుండియవనిలో
సంభవించిన సత్యసాయి వీవె
పలనిన వస్తువులో వనరుగా నృప్తించి
భక్తుల కొనగెడు బ్రహ్మ వీవె
నిను నమ్మి సేవింప నేర్చిన భక్తుల
స్థిరముగా రక్షించు, శివుడవీవె
అంబయంశులుననందర దయజూచి,
శక్తివైసంగడి శక్తి వీవె

శ్రీరామ ద్విశతి

తే. సుబ్రహ్మణ్య విగాయక. సురసమూహ.
ములును, శ్రీరామ కృష్ణాది ముఖ్యులైన
యేను. మహామదు, ఋద్ధులై యీ జగాన
వెలయుచున్నట్టి దేవతావిభుడవీవె

4

సీ. విష్ణుండవీవని, వివరించుటకుగాను
ధనబక్తి మీ చెంత తరుగదయ్యె
బ్రహ్మయేనీవని భావించుటకుగాను
విద్యదేవతనిట, వెలయుచుండె

శంకరుండీవని, పాంశంబుగాదెలియ
లింగముల్ దీయుట లీలలయ్యె
అంబయే నీవని యంగీకరింపంగ
కనతల్లి ప్రేమయే గాననయ్యె

తే. సకల దేవాంశ మిలోన సమమ గాను
గల్గియున్నట్లుగా మాకు, గాననయ్యె
దేదవేదాంత వేద్యయో విబుధవర్య
సత్కసాయీశ కరుణించు సాధుపాష

5

సీ. పుట్టలమయమైన, పుట్టవర్షయనేను
పట్టణంబుగ మారి ప్రబలాచుండె
మిట్టలా గుట్టలా మీ ప్రభావంబుచే
కట్టడంబుల తోడగ్రాలుచుండె

నాగ సర్పములున్న నాటి దుర్గతి బోయి
సక్షితకాలినాడు నిండె
కడుదుష్ట మృగముల క్షణాంశ్చయు బోయి
విద్యాలయంబులు వెలయుచుండె

తే. వతులున్ దిరుగునట్టి నీ ప్రాంతమందు
దివ్యమైన విచూనముల్ దిరుగుచుండె
ముండ్లచెట్లుండినట్టి యీ మౌనపవేల
కల్పవృక్షంబాలినాడు గల్గి యుండె

6

సీ. విశ్వంబులో మిమ్ము విశ్వసింపిన జనుల్
దేవుడేయని నమ్మి దిరుగుచుండు
దీవెనల్ గొనవల్చి దోధివేతలు
మీరు తెప్పిన రీతిమెలగుచుండు

శ్రీరామ ద్విశతి

- కోటిశ్శరులు వారి కోర్కెలుదీరంగ
నీ సేవలో నదానిలచియుండు
విద్వాంసులరుద్రులచి, విబుధుండవని నేడి
ప్రాణ బుద్ధిలెప్పుడు బుద్ధిచుండు
- తే. తెలివిగలవారు మిమ్ముటా దెలిసికొనియు
గర్వమునీపిడి విశయంబుగా మెలంగి
సేవ భావంబుతో మీరుజెప్పినటుల
భక్తులైవెలయ చున్నారు భవ్యచరిత 7
- 5 అంత విశిష్ట గుణాంబులు
నున్న మహాపురుషుడిపునరుగమాకున్
నెన్నగదొరికిన కతమన
మన్ననతో కవితనీయ మామదిగలిగెన్ 8
- క శ్రీరామ ద్విశతియనియెడు
నారా మునిచరితమిప్పుడు నరులకు దెలియన్
గారాబంబున శ్రీనియు
చరితి మికంకితంబు, జేసెడుశాంక్షన్ 9
- క. కాదనక సమ్మతించియు
మీదయ నామిదబాపి, మీపదసేవలో
సాదరముగ దయసేనియు
నేధన్యత జెందునటుల చొప్పుమహత్మా 10
- అ. కాళ్ళుగడిగి కవిత కన్యనానంగద
కిట్టుమియ్యలేను గాననాదు
హృదయ పీరమందు, ముదముతో నెలకొని,
మమ్ముగాపుమయ్య మాన్యచరిత 11
- క కవితాకన్యగుణంబులు
భువిలో సామాన్యులకును, బోలదుబొల్పన్
భవజంధంబులద్రెంచియు
చావును పుట్టుకలులేని, సద్గతి నెనగున్ 12
- క పాశుభక్తి సరస్వతి
విషింపగ గొరివలెను, పలయుచు మహిమలో
మోక్షము భక్తులకొనగెడు
దక్షిణగల దీమెయందుండవరగ సాయీ 13

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. శ్రీరామ దివ్యచరితము
పొరులకందరికి దెలిపి పరమాత్మునిపై
చారి మదిన్ మరలింపగఁ
గౌరితి మీసాయమిపుడు, కుదురుగాస్వామి
- క. మీ భక్త బృందములు మా
శి భాగ్యమొనర్చి పథల, కెళ్ళిన చోట్లన్
శోభింప రామతత్త్వము
వేరుగుల వెల్లడింప, వెలువగు స్వామి !
- క. కలలో సాక్షాత్కారము
గలుగగ నాకొక్కనాడు, కడుసంతసమునె
గలుగగ మీ పాదంబులు
పలుమారులు నద్దుకొంటి, భక్తి గర్వామి
- క. పన్నీట గడుగుపాదము
కన్నీటన్ గడిగినాడ, గాఢపుభక్తిన్
సన్నున్ దయతోటావియు
మన్ననతో కవితగనుము, మరువకసాయీ
- క. మీయాజ్ఞమెనదనియున్
నెయ్యిసగితి సంతకంబు, నీ కావ్యంబున్
సాయీగై కొని దీనిని
సేయుము పరిపాలనంబు, చెంతసనుడనె
- క. అన్ని విధంబుల నాకున్
మన్ననతో దోడుపడచు, మా దేవుడవై
సన్నున్ ముందుకు నడుపుము
సన్నున్ విసలేరు దిక్కు నిజముగ సాయీ
- క. మంగళము సాయినాథా!
మండలమగు మీక్కు సర్వమాన్య చరిత్రా
మంగళము భక్త విసుతా!
మంగళ మిదెగనుము లోక, మందరివలనన్

లోకాన్నన సైన్యుఖినోభవంతు

ఓం శాంతిఁ ఓం శాంతిఁ శాంతి :

నెన్మర్కరొముణి
శ్రీ పముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు
M. A.,

నివేదన

అట్టియులు లంకిపల్లి ఓటయ్యనాయుడుగారు, కరక కుటుంబానికి చెందినవారు వారు విద్వాన్ పరీక్షకు కృషిచేసి, తెలుగులో పాండిత్యం గడించారు. అయినా ఎవ్వడూ ఉద్యోగం చేపట్టలేదు, కష్టపడి వ్యవసాయము చేస్తూనే జీవిస్తున్నారు

శ్రీ నాయుడుగారు అధ్యాత్మిక భావాలపట్ల, మిక్కిలి శ్రద్ధగలవారు ముఖ్యంగా వీరు. బ్రహ్మలీన పూజ్యపాద గండి భూమానందాశ్రమాధిపతులు శ్రీ రామకృష్ణానంద స్వామిలవారి అనుయాయులు వారి గీతాపన్యాసములను బాగుగా చదివి అనుసంధానం చేసినారు

వీరికి కవిత చెన్నతో బెట్టిన విద్య, కీర్తిశ్రేణులు శ్రీ యన్ టి. రామా రావుగారి మీద, వీరు వ్రాసి చేసిన పద్యరత్నహరము చూపరుల చూపులకు మిరుమిట్లు గొల్పినది అందువలన పలువురి ప్రశంశలు పొందినది భజన దీతను వీరితో హరగేయములుగా వ్రాసినప్పుడు, వీరి రచనా విధానానికి మెచ్చి, తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానము వారు దాని ముద్రలుకు ఆర్థిక సహాయము చేశారు

ప్రస్తుతం వీరు శ్రీ రామ ద్వీశీతి అన్న ప్రబంధమును, గద్య పద్య మయమైన తీర్చిదిద్దారు రచన నరళశైలిలో సాగినది ఈ రచన T T D వారి అర్థిక సహాయాన్ని పొందినది ఇందులో రామాయణ పూర్వ గాథ, ఉత్తర గాథలు రెండూ నిబంధించబడినవి రాముని శీలం సత్వైక్యముగా తీర్చిదిద్దబడింది

క అందములై విరచిన చెవి
కందములై మంచినీతి కందములై శే
అందరు చదువుదురథనవ
కందర్పా కందపరపుకవిచపడప్ప

ఆని కవి చౌడప్ప జెప్పినట్లు, అందమైన కంద పద్యాలలో సామాన్య
 లకు కూడా అర్థమయ్యే రీతిలో "శ్రీరామ ద్విశతి ని" రవించిన నేహజక
 కథకకవి, ఆధ్యాత్మిక, కవి, శ్రీ లంగివల్లి ఓటయ్య నాయుడుగారు, అందరి
 అభినందనీయులు ఈ రచన పాఠకులను ఆకర్షించి, వెన్నుత వ్యాప్తి పొంద
 లరని మనసారా ఆశిస్తున్నాను.

నే ము ద్రా ల ల క్షి ణ య్య
 కా ర్య ద ర్పి

తీ రు వ తి

ధర్మ ప్రచార పరిషత్

తిరుమల - తిరువతి దేవస్థానము

13-12-1996

ఇట్లు, శ్రీ రామ ద్విశతి గ్రంథకర్త సాయీర మార్పుజాషు

శ్రీ లంగివల్లి ఓటయ్యనాయుడు, అంద్రభాషావికారద మరియు

వి. విద్యాన్ తెలుగు ~~అంతి సెం. 8-18-96, తిరువతి~~ ^{1-5/2/97 వివేచి వీధి}

~~చిన్నతిప్పనూరు (C.T) - తెల్లకొండలో, సమీపం~~

నుదనపల్లి ~~చిన్నతిప్పనూరు~~ (సోన్లు)

నుదనపల్లి మండలం చిత్తూరు జిల్లా (ఆ ప్ర.)

ము మేళవించి రామా అను మకుటమును తొలగించినచో అది సంగ్రహ
 రామాయణమేయనుట నిస్సందేహము శ్రీరామ నిర్వాణముతో శతకమంత
 మైనప్పుడిది వివాదాంతము కాదా? అను ప్రశ్న ఉదయించును అందుకే
 కవి, "రాముడవ్వేళ వైకుంఠభాముడయ్యె" అనగా శ్రీరాముని శరీరము
 అందరి శరీరమువలె పడిపోవడం గానీ, నదిలో మునిగినప్పుడింకొక శరీరము
 వలె రావడంగాని జరుగనియలేదు. (జరుగలేదుకూడ) అనలు రాముడు
 నదిలోనే మునుగలేదు బ్రహ్మదేవుడు, స్వామిముహూర్తం దాటిపోవుచున్నదని
 శ్రీరాముని హెచ్చరించడం వెంటనే అశ్రీరామశరీరమే శ్రీ విష్ణు దేవుడుగా పై
 నుండి క్రిందికి మార్పుచెందడం జరిగింది. ఈ విధముగా రామానందము
 పరిసమాప్తమైనట్లు తెలిపిరి.

రావణుడు కైక, మందర వంటి పాత్రలు పూర్వాపూర్వ వర్ణాలోచనలతో
 పరిశీలించి, ఇందుకు ముందు మరెవ్వరు చెప్పని విధముగా ఓబయ్యవాయు
 డుగారు తత్త్వరహస్యమును విప్పిచెప్పట, ఈ ద్విశతిలో ఎన్నదగిన విశేషము
 కావ్యాంతమున ఫలప్రతి, మంగళము కాసనము తెలుపబడినవి, రచనా
 సౌందర్యమును విష్ణుమకుటప్రతి పద్యమును సుదహరింపవలసినవచ్చును
 ఇప్పటికేపీఠిక విస్తరించుటచే ప్రస్తుతమునేనీపద్యములతోలికి పోలేదు రస
 మృదయులైన సహృదయులు పరించునందర్పమున ప్రతిపద్యసౌంధర్యం
 మును అందలిచైతన్యము గ్రహించిరసానందపారవశ్యమును పొందుదురుగాక

క, శ్రీ లంకిపల్లి ఒబయ్య
 నానాకై వాణినిలిచి నవ్యకవిత్వ
 శ్రీలవెజ్జల్లి మల్లెల
 మా లయగుడు గురుతరముగ మాధురినింపెనీ
 డా || శుల్లెలగురవయ్యగారు
 రీడర్ తెలుగు కాబోధకతలు
 విసెంట్ దివ్యజ్ఞాన కళాశాల
 మ ద న ప ల్లి

ఆ చి ప్రా య ము:

శ్రీ శ్రీ శ్రీ బ్రహ్మలీన రామకృష్ణానంద స్వాములవారు "గీ తా వాణి
నం పాదకులు" భూమానందాశ్రమం, గండికెత్తం

మా గురుదేవులు

వీరు మా ఆధ్యాత్మిక గురుదేవులు వీరి ఆశీర్వాద బలము వలన
శ్రీ కృష్ణవరమాతృ దయవలన ఇప్పుడు నేనొక రచయితనైనాను. వీరు నాకు
1984 శ్రీమద్భగవద్గీతను గూర్చి ఇచ్చియుండిన అచిప్రాయమునే నేనిండు
పొందుపరచు చున్నాను,

ఇక చా రి నం దే శ ము

భక్తుకు భద్రమున్నె, భద్రాశిస్సులు నాయనా! ఓబయ్యా నీ పట్టుదల
ఫలించింది నీ గీతావలీందనవి "సహజశ్శాన్తి కృత కశ్చిత్" దుర్లభతాత
గశ్చిత్ (గీత 6వ అధ్యాయం, అనే గీతావాక్యాన్ని) "యోగక్షేమం వహన్ముహా"
అదే భగవంతుని ప్రతిజ్ఞ (గీత 9 - 22) ఆచరణలో చరితార్థం చేసి
చూపించావు

"రామకే అధిక రామ శరదాసా"

రామునికంటే రామభక్తుడే గొప్ప అని తులసిదాసన్నాడు గట్టి శిష్యుడవు
నేనే మెత్తనివాన్ని నావు నాకంటే గట్టివాడివి బాబూ నీ ఉద్యమం మూడు
పువ్వులు అరు కాయలుగా వికాసం చెందుగాక, పరిల్లుగాక, ఎదు కొండల
ప్రభువు నీకు సదా ఎదుగడయగును గాక

రామ కథ ఎందరినిచెలవ పర్చిస్తే దాని వానికే తక్కువా? అని
ఒకంటి పాపరాజున్నాడు, గీతకు బహు రుచులతో త్రాగి, త్రాగి, యొందరెంత
తాగినా అనుభూగం అజ్ఞానతాగ . అది దేవునితో యోగం, సయోగం.
సయోగసిద్ధం, గీతావార్యుని అనుగ్రహము గీతామత ఆశీర్వాదము, సదా
నీకులభించుగాక అని, రామ కథను పై విధముగా ప్రకంశించియున్నారు,
తదాస్తు, శుభమస్తు

శ్రీరామకృష్ణానంద స్వాముల వారు గీతావాణి సంపాదకులు, ప్రచు
రకులు, శ్రీ భూమానందాశ్రమము, గండికెత్తము, వీరవ్వుగట్టుపల్లి (పోసు)
కడపజిల్లా, పులివెందుల (తాలూక) పిన్ - 516 330, ఆంధ్రప్రదేశ్

ఈ గ్రంథరచనకు సహాయములుందించి తోడ్పడిన వారు

- 1) డి నాగేశ్వరరావుగారు, ఓరియంటల్ కళాశాల మాజీ ప్రిన్సిపాల్
- 2) శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్యగారు, TTD ధర్మప్రచార కార్యదర్శి
స.స్కృత శిరోమణి M.A.
- 3) యం. భాస్కరనాయుడు సూరవవారిపల్లి ఆస్పర్ పైసెమరీ స్కూల్
హెడ్మాస్టర్, మదనపల్లి
- 4) జి సహదేవనాయుడు వారి రెండవ కుమారుడు మునిస్వామినాయుడు
బి.గుళూరు మదనపల్లి
- 5) మలైల గురవయ్యగారు, మదనపల్లి బి టి కళాశాల తెలుగు
కాన్ఫిడెన్షియల్ రీడర్ ఏరు శాస్త్రిమును సరిజావి చుక్కెట్టి పీఠిక
ప్రాసినవారు
- 6) మదనపల్లి మండల రెవిన్యూ అధికారి గురేంద్రబాబుగారు TTD వారు
వంపిన మారితీ పత్రమును త్రువగరించి యిచ్చిన సహాయకులు
- 7) శ్రీ పి పార్థసాధిగారు, ప్రస్తుతం చింతపర్రు ఉన్నత పాఠశాలలో
సీనియర్ తెలుగు పండితులు నా శ్రేయస్సు కొరకు ఆహర్నిశలు
పాటుబడినవారు
- 8) యల్ రామమూర్తి నాయుడుగారు వాటర్ మెట్ కార్యదర్శిగారు
- 9) యల్ వెంకటేశ్వరరావు, తెలుగు పండిట్, ఆధునిక పద్ధతిలో ఈ
గ్రంథమునకు పీఠిక వ్యాసినవారు బి విద్యాన్ తెలుగు
- 10) డాక్టర్, సహస్రావధాన చక్రవర్తి అంకా ఎన్నో బిరుదుములుగల
మేడసాని మోహన్ నాయుడుగారు, ప్రస్తుత ఆస్పమానాధ్యక్ష కళామందిర
చైర్మన్ ఆచార్య బిరుదాంకితులు.

ఆర్థికముగా గ్రంథరచనకు తోడ్పడినవారు —

- 1] తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానం ఇ ఓ తోసూ ఆంధ్ర సహకారం,
ఆర్థిక సహాయం TTD దేవస్థానంవారు
- 2] డోక్టర్ డాక్టర్, మాజీ టీచర్ వెంకటేశ్వర నగర్ 116-00
- 3] టీచర్ పుల్లయ్యగారు, నీరుగిలుపల్లి మదనపల్లి 116-00
- 4] రిటైర్డ్ టీచర్ బి మహదేవశర్మగారు పెద్దతిప్పముద్రం 58-00
- 5] రామకృష్ణయ్యగారు, ప్రస్తుత వాకాల సహకారబ్యాంక్ సూపర్ వైజర్
తిరుపతి 58 00

ప్రచురణదారికి నా కృతజ్ఞతలు

ముద్రిత గ్రంథములు —

- 1) 1985లో శ్రీమద్భగవద్గీత మూల క్షోదములకు భావానువాదము చేసి
"తొహర గేయములు" అను పేరుతో TTD పత్రికను వారి ఆర్థిక
సహాయముతో 1000 ప్రతులను ముద్రించెయ్యన్నాను

2) ఇచ్చడు "శ్రీ రామ ద్విశత" అను గ్రంథమును శ్రీ T. T. D. వారి
అధిక సహాయముతోనే 2000 ప్రతులు ముద్రించియున్నాను

ఆ ముద్రిత గ్రంథములు —

- 1] శ్రీ తిరుమలైశ శతకము సిన పద్యములు
- 2] అహంసా పరమార్థ్యః మాంసాహారము మంచి చెడులను గూర్చి
- 3] రావణ రాజ్యము, రామరాజ్యము పంచన రచన
- 4] గోవింద నామములు దశావతారముల కథగలవి పచ్చే విధముగా
- 5] ఖండ రచనలు కాలానుగుణ్యముగా
- 6] గజేంద్ర మోక్షము తోహార గేయములు

గౌరవనీయులు

3 - 4 97 తిరుపతి

శ్రీయుతులు సహస్రావధాన సాహితీవధాన చక్రవర్తి, డాక్టర్, అవార్డు
మెడసాని మోహన నాయుడుగారు అన్నమ వార్డు, ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ గారు
అభిప్రాయము

ఈటలునాయుడుగారిని, నేనిరువదిసంవత్సరములుగా, ఎఱియన్నాను
మేదిరువురము అక్కడక్కడ ఆశ్రమము లవస్థ, ఒకేవేదిక పై, వేదాంతోపన్యాసము
లిచ్చియున్నాము

ప్రత్యక్షము వారురచించియున్న "శ్రీరామ ద్విశత" అను గ్రంథమును చదివి
పరిశీలించినాను అందులో శ్రీరామచంద్రుడేదైవము, యనుద్యుడ నిశ్చయమును
సముచితముగా, చక్కగావి శ్లేశించియున్నాడు. ఆయా పాత్రల అంతరంగమును,
రసావతముగా నావిష్కరించినాను. ఉపన్యాసాలలో వీరిప్రసన్నగళం, కవనహేళ
లో వీరికలం ఈరందూదర్శించేభాగ్యం నాకకలిగింది — భవ్యస్మి

జి ఓటయ నాయకొత్తను

ధీబల సంభూత రామా దేవకథావాక్

ప్రాబల్య శలనమందర

మై బుద్ధి పభులునకు రసానుభవ మిడున్

క శ్రీరాముని దైవత్వం

బారాధ్యంబగుట సత్వమై దృఢలిలా

ధౌరం ధర్మకుభప్రదత

మై, రహియించుట, వదించె నాహియనగన్

క, శ్రీరాముని బాణంబున

ధారా మహిమంబులెల్ల చనరినగతి, వి

స్ఫూరనదేదయవేగే

దారంబై తెలుగుఁబల్లి శాముఁకించిన

మొండు మాట

“ప్రపంచాని కంటటికి భారతదేశం గురువు” అన్నాడు స్వామి వివేకానంద ప్రపంచమంతా భోగభూమి, భారతదేశం త్యాగభూమి ప్రపంచ దేశాలన్నీ నాగరికత తెలికుండా అదిమానవులుగా ఉండిన రోజులలోనే భారతదేశము మహాన్నతమైన నాగరికతతో పట్టుకొవారులు షోడశ మహారాజుల పరిపాలన స్మరణగాలుననుభవించింది ఆ ప్రాచీనకాలం నుండి ఈ అదునికకాలం వరకు ప్రపంచ ప్రజలందరి దృష్టిలో భారతదేశానికి ఒక ప్రత్యేక గౌరవము స్థానం ఉన్నాయి

అయితే భారతదేశానికి అంత మహాన్నత స్థానం కలగడానికి మూలకార కులైవరు? ఒక ‘రాముడు’ ఒక ‘కృష్ణుడు’ వారి ప్రవర్తన వారి బోధనా విధిని అపరాగా తీసుకుంది భారతదేశం ఆ మార్గాలను అనుసరించి భారత దేశం అందుకే ప్రపంచ దేశాలకు భారతదేశం గురువు.

భారతవీరుడు ధిరోదాత్తుడు శ్రీరామచంద్రుడు ఒకేమాట, ఒకే బాణము, ఒకే పత్తి అదే రామనియమం అందుకే ఈ శ్రీరామ ద్విత్వతీ అంతా రామ మయం.

ఇందులో రామకథ కంటేకూడా రామ స్వభావాన్ని రాముని భావనా ప్రపంచాన్ని తనముననేత్రంతో చూచి మనకూ చూవటానికి అధిక ప్రాధాన్యత నిచ్చారు గ్రంథకర్త

అంతేగాక, ఒక సగటు వ్యక్తి ప్రపంచం నుండి ఎదురుదెబ్బలుతీసి క్రమ ముగా దైవం వైపు మరలడాన్ని జిజ్ఞాసువు కావాడాన్ని, జ్ఞాని సంపాదించ డాన్ని, తుదకు మోక్ష సామ్రాజ్యం చేరుకోవడాన్ని అద్భుతంగా చిత్రించారు గ్రంథకర్త.

ఇక్కడ రమయత అందరిలాగా రామకథను, గుణగణాలను, మనస్సును అభివర్ణించి అగిస్తాల్సివ.

“పాఠశాలకు అర్థశాని వేదాంతం లోకి వెళ్లిపి వేకులుదులుష్టలేదు, విధిన్న కెలిలో, పరిశ్రాంత ప్రపంచాలు దర్శించి మనకళ్ళముందుచారు, ఆ కథతో నిలవక మరల ఆలోచించే సరికెట్లావు.

మనం రాముని అదర్శంగా తీసుకొని పూజిస్తున్నాం పుణ్యలోకాలు సాధించుకుంటున్నాం అయితే దీనికి మూలాధారం ఎవరు? రాముడేనా? కాదు ‘రాముడే మూల విరాట్టు ఆ మూలవిరాట్ పైకి దృష్టిని మరలించజేసిన వారివారు?

ఆ మూలవిరాట్టును ప్రజలందరికి అందుబాటులోకి తెచ్చినవారెవరు?
 'రావణుడు కైకేయి, మంధర' ఈ ముగ్గురూ రాముని జీవితానికి
 ప్రధాన మార్గదర్శకులు వీరులేకపోతే రాముడేలేడు రామకథ లేదు.

నెత్తురేడ్చి, ఉప్పించి అందర్నీకొట్టి, తాను తప్పులు తిరి లోకానికి
 తలక్రిందులు చేసి చివరకు "అలవైకుంఠపురంబులో నగిరిలో" సామూహ
 సౌభంబుదాపల" విలసిల్లి శ్రీమన్నారాయణుని ఈ లోకానికిదిండుకొచ్చినవాడు
 రావణ బ్రహ్మ. ఆవును రాముని తెచ్చినవాడు రావణుడే

రావణుడు మూర్ఖుడుకాదు, మహాజ్ఞాని నాసికుడుకాదు పరమ
 బ్రహ్మ. జన్మత, వచ్చిన క్రౌర్యం కాస్త వున్నా? అతని దృక్పథం భ్రష్టగతి
 శీలకం, ఇతని పరమాశయం లోక కళ్యాణం..

ఇలా సునిశితమయిన ఆలోచనా ధోరణి ఈగ్రంథం నిండుగా నిలిచిఉన్న
 కష్ట కనబడుతుంది.

రాముడు అయోధ్యలో పుట్టాడు. ఆ ప్రాంతం పావనం—మరి దక్షిణ
 భారతం గతి? ...

ఆయన వట్టాభిషేకం చెడగొట్టయినా వరే— దక్షిణ భారతం పునీతం
 చేయడానికి రాముని అరణ్యం వంపారు ... కైకేయి, మంధర

రవయిత, మాటల్లో చెప్పాలంటే . ఇది కైకేయి, మంధర కలిసి
 దక్షిణ భారతదేశమనగిడిన దక్షిణ అందుకే మనం వారికి తెలియకాదు
 గొట్టవలె"

"అప్రికా చీకటిఖండం" అని చదువుకుంటూ మనం గుడ్డిగా భారత
 దేశానికిఈజిప్టులాంటి దేశాలతో వేలవంత్సరాలకుముందే వ్యాపారసంబంధాలు
 న్నాయి మరిఇది చీకటిఖండం ఎలాఅయింది? ఇదిఇంగ్లీషువారికి
 చీకటి ఖండం

సంకుచిత దృక్పథంతో కొందరు రానిసప్రాచీనచారిత్రకఅవాస్తవ
 పరిస్థితులను చదువుకుని అదేచరిత్రఅనుకుని తండానకాన అంటున్నాం
 అదేశ్రమంలోనే భారతదేశరాజరిక వ్యవస్థను కూడా నిరంకుశంగా
 చిత్రించారు మెకాలే లాంటి చిత్రకారులు,

"పెల్లి కళ్ళుమూసుకుని పాలుకాగుతూ తననెవరూచూడదని
 అనుకుంటుందట"

అలాంటి ఈచరిత్రకారులు కేవలంమనచూట్టూ జరిగేదాన్నిపరాగాల

తీసుకొని వివిధ దేశాల ప్రితి గతులను ఈహాసూ కొంతఉద్దేశాపూర్వకంగా కొంతవాస్తవాలను వర్ణనలతో చరిత్రను తయారు చేశారు.

తమదేశంలో సర్వాధికారాలూ కేంద్రీకరించుకున్న నిరంకుశ రాజరిక వ్యవస్థనుండి కనుక భారతదేశంలో కూడా రాచరికం నిరంకుశంగా వ్యవస్థాపించి నిజాయితీ చూపారు.

వారి నీతిలు శిష్టాం ఒకరిద్దరు నిరంకుశులై ఉండొచ్చు, నిజానికి భారతరాచరిక వాస్తవ నితరమూత్రమూ నిరంకుశము కాదు.

ధీనితి ప్రధాన ఉదాహరణ శ్రీ రామ చంద్రుడే.

శ్రీరాముని రామాయణం శిథిలావస్థకునిగా చూపుతుంది, ఈగ్రంథం రాముని విశ్వ వాక్య సరిపె లకునిగా ప్రజావాక్య సరిపె లకునిగా రాజ్యాంగ రీతిద్దత కలిగిఉన్నట్టి గా మనముందుచుతుంది.

ఒక రామకీటు నాయకునిగా సర్వలహృదయునిగా చూపుతుంది 'రామరాజ్యము'ను రాజ్రితబంధువును కలవరించినారు గాంధీగారు.

భారతదేశానికి ఏరాయిపాలననుండి దాస్యవిముక్తిచేసిపెట్టింది గాంధీ గారువాడు.

ఆగాంధీయవాదానికి మూలపురుషుడు శ్రీరామచంద్రుడే గానిది బీహతమందా రామునిఅపర్యాలమయం చివరకు ఆయనమదలం కూడా రామమయమే.

నేడు ఇంతఅభివృద్ధి చెందినాక మనలోఏర్పడిన ఆధునిక భావాలను వివాదిన క్రితముని శ్రీరాముని మనోభావాలనుపోల్చితే రామునిభావాలు మన భావాలంటే ఇంకా వైశిష్ట్య అత్యంతాధునిక భావాలని తెలుసుకోవచ్చు అనాడే గుట్టంట నియంత్రణ పాలించాడాయన.

ప్రజలపై పూర్తివాదన్య రాజుడే ప్రజలకు ఏకమం కలిగినా రాజే కారకుడొకాడు అదంతేప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం రాజునుఎన్నుకొంటున్నాం.

"ఇవి ప్రజాస్వామ్యం" ఇక్కడ ప్రజాస్వామ్యం అయి దేశభక్తుల ఒకసారి బయట కలబడుతుంది అరువాతప్రజలప్రమేయం సున్నా.

"రామునిపాలనలో ప్రతిదీగమూ ప్రజాస్వామ్యమే."

"ప్రతిరోజూ ప్రజాభిప్రాయాన్ని బట్టే ఎరిపాలన జరిగింది."

ఇలా ఈరచనలో నిబద్ధత కలిగిన రాజకీయనాయక ని రామునిలో మనకు చూపారు రచయిత మీకు వాస్తవాలను స్వీకరించగల సహృదయత రామునితటి వాడిని ఆనునరించగల శక్తి రావణునికై కేయిని, నుంధరనూ అర్థం చేసుకోగల అత్త ధైర్యం ఉంటే ఈపుస్తకం చదవండి చూద్దాం.

విద్యాన్ ౯౯౯౯౯౯౯౯ ౯౯౯౯౯౯౯౯

శ్రీరామ ద్విపతి

ఓం శ్రీ గణేశ శరదా గురుభ్యోనమః

“ఓం సమోభగవతే శ్రీరామచంద్రాయ”

- క శ్రీ, వాణి, గౌరి, గణపతి,
నానాగ్రంథ కర్మములను నలరించుటకున్
భావమున దిలితు సదురు
దేవుని భవహరుని దేవ దేవ దావాధిపతిన్ 1
- క, శ్రీకర దశరథరామా
నికుమ పూజలనొనర్చి, నీ నామలను
ప్రకటముగ జపియింపగ
నాతిక దృఢదీక్షనిమ్ము, నా శ్రీరామా 2
- క ఎన్నే జన్మలనెత్తియు
నిమ్మున్ దలుపంగలేక, నీరసపక్షచున్
భిన్నుడనై మరణించుచు
నున్నాడను నన్నుగావు ముర్ఖునిరామా 3
- క నీజనగిస నేమలలు
నేవేయు చున్నవాడ, నిలకడలేక
భూవలయులున నటనలు
గావిచుచు కామిటుల గడిపితి రామా 4
- క అందఱు నావారమచున్
మందుడనై తెలియలేక, మాయకులొనై
యందఱు బుద్ధుఁగఁగుగని
లొందరా నాయనపుదు, దొరగితి రామా 5
- క, మాయకు లొబడ 10కను
మాయాపతివైన నిమ్ము, మరువక నేనున్
సేయుదు జీవన యాతర
పాయను నీ నామ స్మరణ, ప్రభు శ్రీరామా 6

శ్రీరామ ద్విపతి

- క. మంచిపని జేతునింకను
మంచికి ధనమొనగిననేను మంచివారి భా
వించియు స్నేహమొనర్చెద
వంతులను తేరనింక, పనకుగ రామా! 7
- క. చెడుపని జేయుచునుండిన
చెడుపనులకు ధనమొనంగి చెడు కార్యమొల
విడువక సేయుచునుండిన
తడయక నది చేటుదెచ్చు తప్పక రామా! 8
- క. లోకులు మెచ్చగవలెనని
పోకడలునెబోయి పోయి పొరబాటునలా
దూకుడు తనమును జూపుచు
వాకొను వారలకు చేటువచ్చును రామా! 9
- క. తెలియక నెన్నోమాటలు
పలు విధముల నాడుచుండు పాపంబనకన్
తెలిసికొనిరేని మరలన్
విలపింతురు పాపములకు వెఱచియు రామా! 10
- క. నెనొక నమయమునందున
దీనుడనై గురువుకడకు, దిగులున బోవన్
వనుజూచి గురుత్వగారిటు
వినిపింపన్గరె నాడు వేదన రామా! 11

ప|| నేనపుడు గురువుగారితో నిట్లు విన్నవించుకొంటిని స్వామి నాకెందుకో
మరణించువారిని జూడగా, మనసున కనేక మరువరాని సుదెహములు గల్గు
చున్నవి చెప్పెదను వినుచుని చెప్పవారంభించితిని

స్వామి! మానవులును, ఇతర జంతువులు కూడ ఈ భూమిమీద పుట్టి
కొంతకాలము జీవించి మరణించుచున్నవి అట్లుమరణించుదానికి పూణము
పోయినది పూణము పోయినదని శవమును కాల్చివేయడమో పూర్వవేయ
డమో గావించుచున్నారు మరి ఆ దేహంలోనుండిన పూణమెమైనట్లు? ఎక్క
డికి వాయిసట్లు? అని నేను గురువుగారిని ప్రశ్నించితిని వారిట్లు సమాధాన
మొనగిరి నాయనా నీవిపుడు మంచి వ్యక్తే నెనివి దీనిని సర్వులు తెలిసి

శ్రీరామ ద్విశతి

కొని, ఇకమీదట ఏవిధముగా తాము మెలతవలెనో, ఈ జీవుడు దేహమునుండి వెలువడిన తరువాత తానెక్కడికి వెళ్ళుచున్నాడో తెలుపుచున్నాను. శ్రద్ధగా వినుమని చెప్పబడెదగెను.

మరణించిన జీవులు నాలుగు రకములుగా విభజింపబడుచున్నాడు ఈ లోకంలో పాపం జేసినవారు మరణించిన తరువాత యమ పట్టణానికి బోయి అతని పాప, పుణ్యములను విచారించబడి అతడు పాపములు జేసినవారైనచో అతని పాపమునకు తగిన శిక్ష విధింపబడి, అ శిక్షకు తగిన సరకమునకు బంపి అతని పాపము తరిగి, తిరిగి పునీతుడైన తరువాత, మరలా ఈ భూలోకంలో దరిద్రుడుగా బుట్టడం పాపాలు జేయడం, మరణించి యమలోకానికి బోవడం మరలా రావడం, పుట్టడం ఇదే తంతు రెండవ రకంవారు పుణ్యంజేసినవారు మరణించిన తరువాత స్వర్గలోకానికి బోయి, అచ్చట స్వర్గ ముఖాలనుభవించి తిరిగి భూలోకానికి రావడం, ధనవంతులుగా బుట్టి, మరలా పుణ్యం జేసి మరణించడం, స్వర్గానికి బోవడం, తిరిగి రావడం, ఇది వీరి వని మరలా ఒక రకం వారు అధిక పాపాలు జేసి ఈ లోకంలోనే క్రిమికీటకాలుగా పుట్టడం చెట్లు చేమలుగా పుట్టడం ఇది వీరి వని ఇక నాలుగవ రకంవారు భక్తులు జ్ఞానులు వారు భగవద్భక్తిగలవారై యుండి మరణానంతరం భగవంతునిలో లీనం గావడం లేదా శివలోకంలోనో, వైకుంఠములోనో ముక్తులై చేరిపోవడం అక్కడనుండియే ముక్తిబొందడం. చారిక ఈ లోకంలో జన్మించవలసిన వని లేదు అందువలన వారే ముక్తులు. అ ముక్తికొరకే సర్వజీవులు వ్యయంపించు చున్నారు. ఇంతకు ఈ జీవుడెవరోకాదు భగవంతుని యంశమే యైవందున మరల భగవంతునిలో చేరేవరకు మానవవ్యయత్నం ఎడతెగక శ్రద్ధతోచేయాలి ఇది మరణించిన జీవుల చరిత్ర

క పుట్టుక వాపుల నడుమను
కొట్టుకలాడుచును జీవకోటులు నిటులనో
కట్టడి వలయము లోబడి
నిట్టూర్పులు విడుచుచుండు నిజముగ రామా! 15

క ఈ నుడిగుండము నుండియు
దీనియు నీవలకు నన్ను, దెలిపియు తోవన్
గాసిని బెందక కాశ్వత
వాసపు మార్గంబుజూప, వలసితి రామా! 16

శ్రీరామ ద్వితి

- క. గురుసాన్నిధ్యము చేరియు
దరిజేర్చుము స్వామి మీకు చానుడవనుచునే
గురు కరుణ బడయుటకునే
శరణులును వేడ గురుడు, చతురత రామా! 17
- క. జీవరహస్యము దెల్పియు
నీవిక నేజెప్పినటుల, నిశ్చలమతివై
జాపించి జీవయాతర
సేవింపుము రామననుచు జెప్పెను రామా! 18
- క. దేవుని యంశము నీవనె
దేవునిలో నుండికుండ, తెగి పడి యెటులో
భూవలయుటన పుట్టుక
చావులలో మంటిననియె, నద్గురు రామా! 19
- క. దేవుడె జీవుడయ్యెను
జీవుడె దేవుడుగ మార్పు జెందంగవలయున్
జీవత్వంబున నుండియు
దేవత్వము జెందుకొనుట, తెలిపెను రామా! 20
- క. సాలోకము, సాహిచ్ఛము
చాలగ సార్వభృముక్తి నద్గురు కరుణన్
మేలగు సాయుజ్యముచే
నాలుగు ఘట్టలు పుగ్గలునాడిక రామా! 21
- క. జీవుడు దేవుడగుచున్
జీవత్వము వమయన తగుచి యొప్పుడగా
పావన బృహ్మము కానె
చావును పుట్టుకననకడు చంపెను రామా! 22
- క. సాయాస్యము సాలోక్యము
చేరియు సాన్నిధ్యము క్రితెందిన పిదపనె
వారిక సాయుజ్యంబును
నారాయణ లీలము క్రి నమరును రామా! 23
- క. ఈ విధి దేవుడు జీవుడు
గావచ్చియు గురువు కరుణ గల్గినకతనన్
దేవుండుయ్యెడు వరకున్
కావిడ క బ్రక్తి నలుప, తగు శ్రీరామా! 24

శ్రీరామ ద్విశతి

క. దేవుని యంశమునివనె
దేవునిలో మండకుండ, తెగివడి యొటులో
భూవలయంబున బుట్టుచు
బావులలో సుందీపనియె, నద్గురురామా!

25

ప॥ ఈవిధముగా జీవత్వముతో నైతకాలము మొదిలి బావు పుట్టుక
లలో తగుల్చొని యున్నానవి గురువుగారివడుగగా వారిట్లు సమాధానము
చెప్పియుండిరి

క కోటుల యంశములు గడచెను
కోటుల జన్మములు గడచె, మరటన్ జడత
నేటికి గురుదయ గల్గెను
మాటికి యమ దర్శనంబు, మానెను రామా!

26

క. ఎనుబది నాలుగు బక్షల
తనువులలో బుట్టిపుట్టి, తపతప పడగా
నను కరుణించిన దేవుడు
మనజానిగా బుట్టజేసె మాధవరామా!

27

క ఏ వూరికి బోకుండిన
జాపలయును యమపురంబు, పుట్టిన తీవులే
గావున నందరు తమకగు
బావును యమపురము మఱవజనునే రామా!

28

ప॥ మన మ్మని పాణము బోవునప్పుడు యమభటులా శరీరమునుండి
జీవుని వెలికి లాగెదరు తరువాత 96 విముచయులలో అతాక మార్గమున
యమపురమునకు దీనుం పోయి యమధర్మరాజు నెదుట హజరు పరచి
మరల భూలోకమునకు జేర్చి జీవుని శరీరముండు పాణతమునకు దీనుక వచ్చి,
శరీరము లోనికి పోనియక, పట్టుకొనియుండెదరట, అతని (దహన) తేక
ఖనన క్రియలైన తరువాత, పిండవ్యసాదాది కర్మలు జరిగేవరకు అతడు మర
ణించిన ప్యాంతములోనుంచి, కర్మక్రియలు పూర్తికాగానే, యమభటులా జీవుని,
కోట్లయ, తిట్లయ యమ పట్టణమునకు బోవు తోవను పండ్రెండు
మజిలీలుగా విభజించి, నెలకొక మజిలీలో విల్చి, విశ్రాంతి యిచ్చుచు
ఇట్లొక సంవత్సరమునకు జేర్చెదరట యమధర్మరాజు విత్యగుప్తుడొగి
తెలిసికొని జీవుని పాప పుణ్యముననుసరించి కిషిలు వేయించు

శ్రీరామ ద్విశతి

నట, అందువలన మనుష్యుడు బ్రతికియున్నప్పుడే ఈ నరక బాధలను, యమ పట్టణమును వ్యర్థమును మరువక చెడుననులను తేయక, మంచి పనులు జేయుచు భగవద్భక్తుడై మెలగి జనన మరణము లేని ముక్తిని సుపాదించవలయును

క యమధర్మరాజు మనకున్
గమనింపగ్రత్తగాదు, కడుచరిచితుడే
సమయంబుజూచి పలుమఱ
క్రమమగు జీవులున్ బోలు ౭, పల్ల రామా! 9

క పోయిన జీవుల చరితము
పాయక యా చిత్రులవృత్త పరనము పేయన్
స్నాయమధర్ముడు వినియన్
వేయించును శిశిలితర, జేగిమెరామా! 10

క కావున మరలాయమపురి
బోవలయునటన్పు యెటుల పోయిన్ మహా
నివేదిక్కని దేవుని
భావింపుమటంచుగురుడు బల్కిను రామా! 11

ప గురువుగారిట్లు మరణ విషయంబులు దాని వారతోపాయంబును
దెలియబరచి దానికుదాహరణముగా వాల్మీకి ౩౪ను బెలియబరచెను

వాల్మీకి చరిత్ర

క. దారినబోవుచునుండెడు
వారిని రక్షాకరుండు, పదియించియుతా
వారి ధనంబులగైకొని
దారాపుత్రులను బెంబెడశరభ రామా! 32

క నారదుడదిగనియాతని
వారించియు వానిమంచి, వానిగజేయన్
౭. జేరిహితతోధజేయగ
మారెనురక్షాకరుండు మంచిగ రామా! 33

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. హిరంబగు నాపాపము
ధారుణి లోకొండలటుల దట్టంబైతా
పేరికొనియున్నవన్నియు
వేరములని దెలిసికొనెను, నిజముగరామా! 34
- క. ఆ పాపంబుల మెంధియు
కావారుము సొమ్మియునుచు కడిపెనుముతో
వాపోయినారయ్యగని
నీ పాదము విడివననుచు నెడ్చెను రామా! 35
- క. అని యేడ్చెడురత్నాకరు
గనుగని వారదుడువాల, కరుణాన్వితుడై
విమరత్నాకర వీకౌశ
ఘన మంత్రముఐప్పువాడ, కృమమనె రామా! 36
- క. దానిని విడువకనీవున్
ధాన్యంబును జపముజేయ, దానిమహిమతో
నానావిధ పాపంబుల
మానకతాగార్హియైచు, మంత్రమురామా! 37
- క. ఆరి మంత్రమహిమదెలిపెయు
వినిపించెను రామ యనెడు, విధిమంత్రంబున్
పనిబాని పలుకుమన నా
తని నాటుకదిరుగదయ్యె వరసుత రామా! 38
- క. అతడు జెప్పిన పాపము
వీరిగ శ్రీరామ యనుచువిలువగ తిరుగున్
నాకని నాలుకబడమై
చేతనమును లేకయిండె, శ్రీ రఘురామా! 39
- క. వారదుడదిగని వెంటనే
మారిచి శ్రీరామయనెడు, మంత్రాక్షరముతో
మారా మారా యనుచును
మారా యని తిప్పివేర్చె, మంత్రము రామా!

శ్రీరామ ద్విశతి

క. మారాయణ మంత్రాంబును
వారకప్రాతేతనుండు వనరుగజవమున్
పారాయణ గావించగ
ఘోరఁబగుపాపరాశి గూలెను రామా! 41

క. పాపము ప్రకాశనమె
కాపని వాల్మీకీయనగ దాతయునతనిన్
నేపార రామచరితము
చేపట్టి రచింపవాఱ్ఱ తేసెను రామా! 42

క. కమలజాని యాఱ్ఱ చొప్పున
కమనీయుఁడైనరామ, కథవ్రాసియుకా
వములుండునాదికవియై
నీ మంత్రపు పుహిపెడలెనెర్చున రామా! 43

క. పాపము గలవారైనను
కాపంబులనెమటించియ శతజనులైనన్
ప్రాప్తించి మిమ్ముదలచిన
కాపంబులదంగిపోవు తప్పక రామా! 44

ప॥ కృతయుగాంతమున రావణుడను రాక్షసుడు దుష్కార్ముడై
నృత్య, మత్త్య, పాశాళాది లోకములందుండు గల వారందరిని జయించి
సూర్య, చంద్రాది, గ్రహ నక్షత్రమండలములను మించి కాంచుచుండెను
అందువలన బ్రహ్మాది దేవతలు వైకుంఠమునకు బోయి, అదినారాయణు
నవలోకించి, రావణునివలన తమకుగలుగు బాధలను తెచ్చుకొనగా, చిష్టుదేవుడు
వారికినియమొనంగి నేను నడుడుగాను, మీరు బాపరులుగాను పుట్టి వానిని
సంహరింపవలెను అని వారిని పంపివేయఁబడెను, అప్రయత్నము సేయు
చుండిరి

క. రావణు బాధల కోర్వక
పావన వైకుంఠము నకు, బ్రహ్మాది మరుల్
జీవము నిలువదు మాకిక
కాపుము మమ్మనుచు హరిని, గలిసిరి రామా! 45

శ్రీరామ ద్విశతి

క. వారిని శ్రీహరి గాంవియం
నెరఘరాముండనగుచు, నినకులమండున్
కూరిమి దశరథసుతుడై
వారక జనియింతుననియె, వరగుణ రామా! 46

క. మీరును వానర యావుల
ధారుణిపై జననమొంది తప్పక నాతో
చేరిననందరమున్ జని
క్రూరునిజు-పెద మటలచు, శోరను రామా! 47

వ॥ ఓ దేవాది మునింద్ర లారా విశేండి, రావణుడు, అహంకారపూరితుడై
నరులను వానరులను తిరస్కార భావముతోనే బ్రహ్మదేవుని వరమడుగక
మనుష్యులు రాక్షసులకాహరముగా గలవారు ఇతి వానరులు కొమ్మల మీద
దిరుగుతు కాయగనరులుడిని జీవించెడువారు. నాయ తటివాడు వీరి వలన
చావులేనట్లు వరమడుగుట నా యంత్రమనకు తగనివనియని పదలినైచెను
అందువలన మనమిప్పుడు నరులు, వానరులుగా జన్మించి, అకలుకు రాక్షసుని
కడతెచ్చెదము కదలఁడి భూలోకంబునకని, విష్ణుదేవుడాత్మాపించెను ఆ యాజ్ఞ
నందరును శిరసావహించిరి.

క. నరవానరులకనాకున్
బరికింపగ సమముగాదు బవరములందున్
వరమేలగోరవలెనని,
గరువమురావణునికిటల, గల్గెను రామా! 48

క. అని నారాయణుడ పగఁ
జనియందురు భూమిమీద జనియింపంగన్
వనిటాని విష్ణుదేవుడు
జనియించెను దశరథునకు, జానకిరామా! 49

క. భరతుడు శత్రుఘ్నుండును
సరసుడు అశ్వత్థాము సీత, సౌజన్యనిధులే
విరివిగ నీ శరణులకు
భరణి జన్మించెరపుడు, దశరథరామా! 50

శ్రీరామ ద్వివళి

- క. విశ్వామిత్ర వశిష్టలు
విశ్వానముతోడ మీకు విద్యలు గరువన్
విశ్వామిత్ర వశిష్టల
విశ్వానముగల్గి మీకు, పరివిగ రామా! 51
- క. మునియాగము రక్షింపగ
మునివెంటఱు మీరుబోవ, మునుకొని యెరుటన్
మనబాహు బలముతోడను
చనుదెంచెను తాటకిప్పుడు, జనమతరామా! 52
- క. అతాటికి నెదిరించెయు
చేతను బాణంబుదీసి, శ్రీఘమెవేయన్
భూతనమునబడి రాక్షసి
కూతలు బొట్టజన ఒచ్చె, గుణదేధి రామా! 53
- క. అంతట విశ్వానమిత్తుడు
పంతవమున యజ్ఞమప్పుడు, సరగునతేయన్
పింతగ మోరీబాదులు
పంతంబున దాని జరుపు పగగొని రామా! 54
- క. జన్మదెంచి రక్షమాంసము
ఘనముగ గురిసింపజాలి, కడుకోపముతో
తన బాణంబుచు వేయగ
వెనువెంట నుబాహుదీర్చి, వెడలిరి రామా! 55
- క. యాగము నిర్విఘ్నముగా
బాగుగ నెరవేరఁజాలి, బృహ్మార్చియుతా
సాగుచుమిథులకు మిమ్మున్
సాగి చెను నడవిలోన సరసత రామా! 56
- క. పాపాలు జేసి గౌతము
శాపంబున రాయియగుచు, చలనమిలెకే
తాపడియున్న నహల్యకు
నీ పాదము శాపముక్తి నెరపెను రామా! 57
- క. జనకుని కొలువునకొన్ జని
జనపర్యులుఁజూచుచుండ, జగములు బోగడన్
జనకుని శివుబాపంబును
ఘనముగ వెక్కిరియు విలువ గల్గిన రామా! 58

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. భూసుతను పెండ్లియాడియు
కొనలకున్ మీతుటోవ, కోపముతోడన్
భూసురుడు వరకురాముడు
రోసముతో నెడురునిలిచి రోజాయరామా! 59
- క. శివచాపంబును విజదియు
నవమానమొనర్చినావు, వాచార్యునకున్
నీవివుడు దీని విజువుము
భవదీయ పరాక్రమంబు, బయలగు రామా! 60
- క. అని తన చాపంబియగ
కొనకొప్పును రాముడవుడు గొనియాతవియ
దపగిన విద్యలు బలమును
వెనువెంటనే లాగుకొనగ, విప్రుడురామా! 61
- ప॥ ఇట్లు శ్రీరామచంద్రుడు వరకురాముని బేతనున్న ధనమ్మనొకవైపున
దీనికొని ఆ ధనమ్మనుండి, వరకురామునిలోగల బలమును, విద్యలను తన
లోనికి లాగుకొనెను వరకురాముడు బలహీనుడై శ్రీరామునితో నిట్లనెను.
- క. నాయంశమె నీ యంశము
నాయందున్నట్టి బలము, నాదగు విద్యల్
నీ యంశమందె చెరవు
ఘోయెద తపమురకిటంచుఁ బోయెను రామా! 62
- క. మీరును నయోధ్యజేరియు
కూరిమి భార్యలగుగూడి, కుశలతనుండున్
భారలు మిమ్ములరింపన్
వారికి శాలంబుగడిచె వనరుగ రామా! 63
- క. నీకున్ బట్టము గట్టెద
చేకొనుమని తండ్రిబలిచి, చెప్పినవేళన్
నీకుక వనవాసంబిదె
చేకొనుమని కైకతల్లిఁ జెప్పెను రామా! 64
- క. పట్టము గట్టెదనన్నను
నట్టడవులలోనికివుడు, నడుపుమటన్నన్
దిట్టంబగు నీ చిత్తము
నట్టిల్లాడదయ్యె, హరి శ్రీరామా! 65

శ్రీరామ ద్వివేది

- క దక్షిణ భారతదేశము
ప్రజాళన వెనుండమిడు పాదవృత్తన్
విశిష్ట శైవమందర
దక్షిణ దేశమునకిడిన, దక్షిణరామా! 65
- క. వారిరువురి వన్నాగము
వారక మీరడవులకును, వచ్చెడి విధమున్
కారణమయ్యెను గావున
వారికి పెంకాయగొట్టవలె శ్రీరామా! 67
- క. అడవులకు మీరు వెడలియు
వడివడిగాబోయిగుసాని, వాసములేరన్
అడుగులు గడిగియునాతడు
వెడలించెను వడివిదాటి, వెగమెరామా! 68
- క. నదిదాటించిన గుహ్యునన్
నదయత నంసారనదిని, సాంతముగానన్
వదిలంబుగ చాటి చితి
విడిసిదగు కలులుగాదె? విభుశ్రీరామా! 69
- క. మునులాశ్రమముల దిరుగుచు
మునివరులాశీర్వాదించి, మోదముతోడన్
వివేకమున వారి గొలుచుచు
తనియించియు వారివలన దనినినరామా! 70
- క మీరునే దారిన్ సావగ
క్రూకుండు విరాటుతనెడు, గుణహినుండున్
నారిమణి సేతమ్మను
కూరతగని యాకపటము జొచ్చెనురామా! 71
- క అవిగనివాని శిరంబును
వదునగు బాణంబుతోడఁబడగొట్టితుదిర్
నదమల గరుడాంబువున
నుదతిని జానకినిడించి, సూక్ష్మతరామా! 72
- క వారికి కావము దీరగ
దానవ రూపంబువిడిచి, తవరూపమునన్
పూనియుమిక్కున్ మ్రొక్కుచు
తానెగగు దివికి మిమ్ముదలచుచు రామా! 73

పంచపటిలన్ మీరుండగ
పంచతి కూర్పణు మిమ్ము. వరియింపగన్
మంచిగ ముక్కున్ చెవులును
[తెంచగనదిలంకపతికి, దెలిపెను రామా! 74

భరదూషణులను వారలు
బరితెంపియు మిమ్మొదెర్పి, బలముగ బోరన్
పరివారణును తారివి
బరిమార్చియు పారుషంబు, బరపినరామా! 75

కూర్పణు జిప్పగావిని
నేర్చునమారీచుబనిపి, నినుదూరముగా
జేర్పితి రావణుడుతా
మార్పించె మమిత్రసుతుని, మాధవరామా! 76

మిమ్ము దూరమణుగాబియు
క్రమమునయతి రూపుడగుచు, గనబడి సీతన్
తమికున్ బికినెసంగడు
నిమియంబున గీతదాది, పొద్దిని రామా! 77

గరుడుడు సర్పంబునపలి
నురువడిగా సీతగొనుచు, ముడుపిధిని తా
బరతెంచుచుండ నేడ్చెడు
ధరణి సుతనపుడుజాచి, ధశరథరామా! 78

అరుణుని కొడుకు జటాయువు
సరభవమున రావణునకు సరగునయ్యె
దురమొనరింపగ వాతని
విరివిగ రెక్కలను నతకి వేసెను రామా! 79

రావణుడాకసమునగొని
పాపగ సీతమ్మతనడు, భూషణతతులన్
దావేసె హనుమదాదుల
పాపన వానరుల మధ్య, బడశ్రీరామా! 80

పంకజముఖి సీతమ్మను
లంకకు రావణుడు జేర్చి రాక్షసస్థిలన్
పాంకముగ కాపుబిట్టియు
నుంచెన శోకంబుక్రింద, నొనరుగ రామా! 81

- క. దండకవన మధ్యంబున
దండనమారీచుజేసి, తమ్ముని తోడన్
ముందుగ పంచవటంబు
నుందరి సీతమ్మలిమిఁజూచియురామా! 82
- క మీరున్ సీతన్ వెదుకుచు
దారిప బోవంగనచట, తన చేతులతో
ఘోరకఠంధుడు బట్టగ
వారక చేతులను పఱికి వైవగరామా! 83
- క వానికి కాపము దొలగగ
పూనిక మిమునంస్తుతించి, పోయెన్ దివికిన్
దీనతనున్న జటాయువు
గానంబడె రామచంద్రు కమలకు రామా! 84
- క. రావణుడు జానకిన్ గొని
జాపంగాజాచి నేను పోరానరింపన్
రావణుకరవాలంబును
వీవగవాఠెక్కవిరిగె వేగమె రామా! 85
- క మీకివార్తను దెలుపగ
నా కింరమునందు ప్రాణ, వాడులు నిలిచెన్
వాకికముక్తి నొసంగుము
చేకొనుమని ప్రాణమొదలి శ్రీరఘరామా! 86
- క తనకొరకై మరణించిన
మనుడు జటాయువువకప్పుడు, కడు దయతోడన్
దనరూపము కనెనగియు
పనివడితా దహనక్రియలు బరసెనరామా! 87
- క పంపా సరస్సుగట్టిన
సౌందర్యగమరుదిరుగ, నుగ్గివుండన్
బంపగ నంజన మానుడు
గొంపోయెను ఋష్యమూక కొండకురామా! 88
- క. శ్రీరాముడు నుగ్గివుడు
కూరిమితో మిత్రులగుచు, కుజనుడవాలిన్
శ్రీరాముడు వధియించియు
వారికి కిష్కిదనిడెను పనరుగరామా! 89

శ్రీరామ ద్విశతి

- క వానరులను సుగ్రీవుడు
జానకి జాడలను దెలియ, జానినవారిన్
తానుంబుంపించుటకై
మానవమున దణువ దెలిసి, మాధవరామా! 90
- క శ్రీరాముడాంబునెయుని
చీరియు సుంగరము మొవంగి, సీతాసతికిన్
వీరుడవామెను దెలుసుక
చేరుము నాడకటంచు తెప్పెను రామా! 91
- క వానరుల గలనియాతడు
తాను సముద్రంబుజేరి ధైర్యముతోడన్
పూని విశువీధికెగనియు
దావపులంకాపురంబు, దగ్గర రామా! 92
- క దిగియాంబునెయుండగ
తిగవుసులంకజేయు రాగతాయుద్ధమునన్
తెగటార్చుడిరి కావము
పొగడుచు దివికేగియామె, పొయెను రామా! 93
- క హనుమానుడు వెనువెంటనె
డంపున్ మాక్కుంబుజేసి, తడయకలంకన్
వనిబూని వెదకి సీతను
గరుగొవగాలేక కలతగా శ్రీరామా! 94
- క కలియ దిరిగిలంకాపురి
కలకరినిగానకవుడు, కరువలి కొడుకున్
చలముననెల్లెడ, వెదకుచు
విలపించుచుగనెనశోక, విపినము రామా! 95
- క నవనజాడ శోకవనముని
నివనించెడు సీతనెడ్కి, నివ్వెరవడితా
సవినయముగ శ్రీరాముని
నవముద్రికనీయనామెనమ్మెను రామా! 96
- క రావణునిజాడదలచియు
తావనమును బెరికివిలువ- తక్షణమచ్చే
నావనపాలకులుంజని
రావణునకు దెలుపనతడు, రఘుకులరామా! 97

శ్రీరామ ద్విశత

- క. అశియకుమారునింగని
ఏకించియు నీవువాని, వేగముతోడన్
ధక్షతను గట్టితెమ్మిక
శికించెదననుచు బలికె శ్రీరఘరామా! 98
- క. అశియునిగాంచి హనుమాన్
వక్షంబున వానితోడువ, జాతరక్తమున్
అతలమండియు వెడలగ
వృక్షమువలె వాడుగూలె, పృద్వినిరామా! 99
- క. తన చిన్నకొడుకు, జాపగ
తన పెద్దకుమారున-పతిడయ శనతుడునే
తన యస్త్రబంధసంబున
గొని పొబడెనాంజనేయు, గుణనిధి రామా! 100
- క. దశకంతుడాంజనేయుని
విశయంబుగ రామబలము, వివరింపునునన్
దశకంత్ నీకు మిక్కిలి
దశరథ సుతుబలమటంచు, తానెరామా! 101
- క. రావణుడతి శోపంబున
నీవనచరుణంపుమానుడు నిడనాయాజ్ఞనే
న్నాచినివిభీషణుడుతా
నీచిధి దూతలసుజంప నెగ్గెనెరామా! 102
- క. అని తెలువ రావణుండట
విని తమ్ముని మాటలప్పుడు, వెనువెంటనియా
వనచరుని తోకొల్పగ
వనిబూనియొనంగెనాజ్ఞ, వ్రభు శ్రీరామా! 103
- క. రామలాయాజ్ఞనీచిని
నాశిమే వారునిప్పు, వంజును సుతుక్షన్
శికింతు ముచుచుటెట
నాశితన్ గలుగజేయవెప్పుడు రామా! 104
- క. తోకన్ మంటలు మండగ
వ్రాకెన్ రావణునిమెడ, పైకిగిరియుతా
జోకన్ లంకాపురిపై
దూకెన్ ధూమంబులెగయ, దుడుకున రామా ... 105

శ్రీరామ ద్విశతి

- క భుగభగమని పొగలెగసెను
భగభగమని మంటలెగని, దావావలమై
నిగనిగమమచు వ్విప్పులు
సెగలెల్లమ చిమ్మిదిశల, శ్రీహరి రామా! 106
- క. స్త్రీబాలవృద్ధ బసములు
గాబరబడి యిండ్లలోన, గాలుచునుండన్
చేబూని తోకమూడుతి
తాబెట్టెను తప్పినిండ్లు తగులగ రామా! 107
- క అంకనుగాలిచి హనుమాన్
గ్రుంకిసముద్రమునందు తోయనిపైకిన్
నుంకించి యగనియావల
పొంకంబుగ దుమికి దరికి బోయెను రామా! 108
- క అచ్చట వానరులంగని
చచ్చరనందరును గలిసి జగములు బెదరన్
పచ్చియు వానర బలములు
దెచ్చితిమని సీతకథను, దెలిపిరిరామా! 109
- క శ్రీరామాజ్ఞలు వానర
ధీనులు జల్లాకవరులు, తేజము తడన్
వీరాలాపము లాడుదుఁ
జేరిరి సంద్రంపుగట్టు శ్రీరఘురామా! 110
- క అచ్చట రాముండుండగ
పచ్చి విభీషనుడు రామభద్రు పదములన్
జచ్చర శరణుని వ్రాలియు
హెచ్చుగ నభయంబు గొరె, హితమతిరామా! 111
- క భయపడకు నిన్నుగావియు
రయమున రావణుని జంపి, అంకకు నిన్నున్
దయతోనెప్పుడే రాజుగ
నియమించితివనుచు ప్రతిని, నెరవినరామా! 112

ప॥ ఇటు శ్రీరామచంద్రుడు సముద్రపు గట్టున వానర సమూహముతో నివసించియుండగా రావణునిచిన్నతమ్ముడు విభీషణుడట కరుదెంచి. రామ చంద్రుని పాదారవిందములను బట్టి, తనకు అభయప్రదానం బొసగుచును శరణువేడిను అప్పుడు రామచంద్రుడాంబునెయుని విచారించి, హనుమానుని

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. లంకకు రాజు విభీషణు
పాంకముగాజేసి తునిది, భూనుతనీతన
శంకలు దీరగ వగ్గిన్
పంకజముఖి సంపెనపుడు వ్యభు శ్రీరామా! 117
- క. సీతమ్మ వగ్గి వెడలియు
భూతలమున కరుగుదేర. బుధులుగనంగన్
సీతఁడిది విజయరేణున్
సీతయు నెల్లొపినునుచు, జెప్పిరిరామా! 118
- క. రావణుని పుష్పకంఠును
రావించియునందులోన, రమణీయముగా
సేవింప వానరులతో
గావించె ప్రయాణమపుడు, క్రమ్మర రామా! 119
- క. ఎల్లరయోధ్యకు జీరగ
పిల్లఁజూత సంతపిల్లి, నొనరుగ తల్లెల్
యూలాసంబుగ జూచుచు
చల్లగ సంతోషులైరి, సరగున రామా! 120
- క. భరతుడు నీపాదుకలను
గురుతరముగదెచ్చి యొనగి, గొనియిక నీవున్
విరివిగ నయోధ్యనెలుచు
కరుణింపుము నన్నటంచు, గలిపెను రామా! 121
- క. మునివరులు దేశ పృజలున్
మనముగ పట్టాభిషేక శార్యములెల్లన్
పనిబూని కొంతలేకయె
వెనువెంటనె, జేరిరపుడు వేగమరామా! 122
- క. సీతయు లక్ష్మణు తరిత న
మేతమణిగా యాంజనేయ, మేటి గుణులుకా
ప్రీతిగ శత్రుఘ్నుండును
బ్రాహ్మణ పేవలును జేయఁగల్గిరి యామా! 123

ప॥ శ్రీరామచంద్రుడివిధముగా లంకలో రావణాది రాక్షసులను జూపి,
విభీషణుని లంగాధిపతిన్ జేసి, మహా పతివ్రతయగు సీతన దీనికొని, సుగ్రీవ
విభీషణులు వెంటరాగా, పుష్పక విమానంబులో శంభరును, అయోధ్యకు
జేరి, తల్లెలు పృజలు, సంతోషించుచుండగా వశిష్టాది మోసింద్రులారాధ్యద

శ్రీరామ ద్విశతి

ములతో నైకవేషితముగా పట్టాభిషేకమహోత్సవము గావించబడెను అనఁ
యమున సమస్త మునింద్రులతోను, రాక్షస, వానర ప్రముఖులతోను, శ్రీరామ
చంద్రుని కొలువు కూటము, కిటకిటలాడుచుండెను ఆ సమయమున అగస్త్య
మహామునింద్రుడు, శ్రీరామ చంద్రుని జూచి, ఆ కొలువులోనున్న వీరులను
చారి పరాక్రములను, వేరువేరుగా ప్రశంశించుచు లక్షణుని జూచి, ఇతడుమహా
వీరుడు, ఇంద్రజితును తెగబార్చించి ఈయన పరాక్రమ సస్య సామాన్యమని
అగస్త్య మహాముని దెలుపగా, రామచంద్రుడగస్త్య మునింద్రునితో ఒక ముని
శ్లోహా! కుంభకర్ముడు కంపనుడు, అశంపనుడు, దూమాశుడు, యాసాశుడు
దుర్ముఖ ప్రహస్త, రావణాది మహావీరులనందరిని విడచి ఇంద్రజితై మహా
వ్యథాపకాలియని మీరతనిని బొగడురువ్వాడు అని యడుగగా, అగస్త్యమహా
మునింద్రుడిట్లనెను

ఓ రామా! తొలిదేవాసుర యుద్ధములో దేవేంద్రునకు, రావణు'కు
హోర యుద్ధము జరిగినపుడు దేవేంద్రుడు, రావణుని బలహీనపరచి, అతనిని
పట్టి కట్టివేయుటకు యత్నించుచుండు పదుయమువ ఇంద్రజితై గమనించి
తన తండ్రిని దేవేంద్రుని వారినుండి తప్పించి, యుద్ధములో దేవేంద్రునివెడించి
అతనిని తన రథ ప్రంథమునకు బంధించుకొని పొయి లంక జేరెను ఏమట్లు
బాహ్మదేవుడగుదేంచి ఇంద్రజితునకు పరములోనగి, దేవేంద్రుని విడిపించు
కొని పోయెను అందువలన ఇంద్రజితుడు మహా యోధుడుగాను అతనిని
జయించినలక్ష్యముని అతనిని మించి యోధునిగా చెప్పువలసి వచ్చెను అది
యున్గొక లక్ష్యమును మహా యోధుడగుటకు మత్యైక కారణము కలదు
మీరడవులకుటోవునపుడునిద్రాదేవి లక్ష్యమునావహించెను ఆయన నిద్రాదేవితో
నెట్లు దెలిపెను ఓ నిద్రాదేవి నేను మరలా అయోధ్య చేరువరకు పయనాలు
సంవత్సరములు నీవునాచెంతకు వలదు నాచాలి నిద్రగా నాభార్యసూర్యులకు
పగటి సమయములో రాత్రిలో ఆమెవ...కుగాబట్టుము అని తెలుపగా ఆమె
అటులేయని లక్షణుని చెంతచేరగేను లక్ష్యము స్వామి మీకు రాత్రిళ్ళలో
ధనుర్బాణదారియై గంధ దీరుగుచు యును పగటి కాలములో కందమాలోది
అహారములు మీకు సమర్పించుచుండును కానీ ఆయనకు నిద్రలేకపోవడమే
గాక, అహారము కూడ లేకండెను విలసనగా ఆయన తెచ్చియిచ్చిన ఫలాదు
లను మీరాయనకు తినుచుని యిష్టలేదు మీరిష్టనందున ఆయన తినలేదు.
తెచ్చినవాదుతనియుతకునని మీరనుకొన్నారు మీరిష్టలేదే తినకూడదని ఆయన
నని గొన్నాడు ఈ విధముగా నిద్రాహరములు లేనివాడై పదులాల్గు సంవత్సర
ములు గడిపియుండెను ఇంద్రజితు పదువానిగు సంవత్సరములు నిద్రాహ
రములు లేనివానిచేత జయింపబడున కావున మన లక్ష్యముస్వామి అవతమా
చరించియున్నందువలన ఆయన ఇంద్రజితును జయింపగలెను ఇది అతి బల

శ్రీరామ ద్విశతి

యను విద్యలానాడు విశ్వామిత్రమహర్షి వలన మీరు తెలిసికొనయుంటిరి ఆ విద్యల ప్రభావము వలననే ఇంతవరకు మన లక్ష్మణస్వామి, బలాన్నికొని యిది వినిచియుండగలెను. ఇది ఇంద్రజితును పొగడుటకును లక్ష్మణుని ప్రశంసించుటకును ప్రత్యేక కారణమని తెలిపి, రాజాంతఃపురమునకు కబురులుగా ఇప్పుడే ఊర్కొళ విద్రులించినదని సమాధానము వచ్చెను అది విని సభాసమి లెలయను సంకోషించిరి అటుపంటి ఇంద్రజిత్తునకు గన్నతపెద్ది రావణుని జన్మ పుత్ర పృతాంతములను దెలుపవలసినవిగా అగస్త్యుని రామచంద్రుల కోరిమి అగస్త్యుడివిధముగా, రావణ పృతాంతమును చెప్పసాగెను

- క నిండు పథలోన లక్ష్మణు
దుండ నగస్త్యుడు జూప, సూర్యులవాఁడున్
దండిగ గొనియాడియు, కా
భండనమున నింద్రజిత్తు బలిగొనే రామా! 124
- క దండిమగండని లక్ష్మణు,
దండి పరాక్రమముఁబొగడ తమ్ముని చేతన్
దండింపబడిన యాతని
తండ్రిని రావణునిగూర్చి, కా శ్రీరామా! 125
- క వినవలెనని నాకన్నది
వినిపింపు మటంచు రామ, విభుడడుగఁగన్
పనివడి మునిపడ్డుడు కా
వినిపించెను రావణాఖ్య, విధమును రామా! 126
- క రావణుడు చెడ్డవాడని
భావిచియుఁదిట్లుచుండు ఇహవిధములుగా
రావణుని మేలు దెలియక
పొప్పుటచే దిట్టచుండు పొరబడి రామా! 127
- క రావణుని కాలమందున
భావికగ ఇలమఁది, బాధలు పడినన్
రావణుడు మరణ మొందగ
పొవన శ్రీరామకరుణ, బడసెరి రామా! 128
- క శ్రీమన్నారాయణునిన్
భూమిపయన్ రాముడగుచుఁ బుట్టించుటకున్
కామెంత కష్టపడెనే
ధి మంతులుఁదెలియవలయు, దీనిని రామా! 129

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. రాముని జన్మకు నిజముగ
కామాంధుడు రావండుకారణమయ్యెన్
కామాంధుడు గాడాతడు
రామునికై నటనజేసె, రఘుకులరామా! 130
- క. రావణుడు కారణంబని
భావించియు నతనిమేలు బహు దొడ్డదిగా
భూపలయంబున కిష్టదది
పాపనకరమనుచు దెలయ, బడవలె రామా! 131
- క. చేసెనుర హారతపంబులు
కోసెను తన కంకములను, కుండమువ్రేల్చిన్
వాసిగ కొమ్మిది శిరములు
వేసియు నా హేరామమకుల, వ్రేల్చెను రామా! 132
- క. బట్టుల వదివేలేడులు
కట్టడియై తనముఁజేసి, కడవలి శిరమున్
అట్టెకొయగ కత్తిన్
బొట్టుగ మెడమీద నతడు, బొట్టెను రామా! 133
- క. వృక్షమ ప్రళయములెన్నె
దటంబగు మంటలిగని ధరణీతలమున్
జుట్టెను పొగబండురమై
యట్టె వినువిధినిండె యటు శ్రీరామా! 134
- క. అదిగని దేవతలందరు
వదవదమని బ్రహ్మకడకు, పరువున జనితా
నిదిగో దశకంఠుడును
పది యవతలగోయ, యత్నపడె శ్రీరామా! 135
- క. వాడాతలయన్ గోసిన
కిడగు లోకంబులకును, భద్రము గలుగున్
వాడడుగు పరములిమ్మని
వేడిరి యాబ్రహ్మనవుడు, వేల్పులు రామా! 136
- క. వెనువెంట బ్రహ్మదేవుడు
చనుదెంచియు రావణు నిది సాహసమని కా
వినుతించి కత్తిదీనియు
కొనుమొనగద పరములను కోరెను రామా! 137

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. పరములు గోరుచు బ్రహ్మరు
నరులనె, వానరుల విడచి, నాతోనెవరున్
దురమొనరించిన బారే
చిరిచిగ నోడంగ పరము వేడెను రామా! 138
- క. నరుడై నిను బుట్టింపగ
పరమిడుగక విడచెగాని, వాడు మరచునే
తరమా! నమ్మంగలమా
మమవకు రావ య మంచిమతి శ్రీరామా! 139
- క. అపకాశము నీకొనగియు
భువిపై నీతోడఁబోరే పుట్టుకలేకే
భవసాయుజ్యముఁజెందనవు
భవిచెను రాపిణుడుగ, భవహర రామా! 140
- క. గురునాజ్ఞ లేకనాతడు
పొరబాటున సేయలేదు బోరులనెల్లన్
గురునాజ్ఞ పొందియాతడు
గురుతర యుద్ధములుజేసె, గుణనిధి రామా! 141
- క. గురువుకడగేగి యాతడు
శరణంబును బొంది మిగుల కాస్త్రోక్తముగా
గురునుపదేశంబదియు
చిరిచిగ మోక్షము లభించు, విధమును రామా! 142
- క. పరమాత్మునితో ఢిళిని
మరణించినవారి పుణ్యమహిమలు దెలుపన్
దరమా! రావణ నాకది
పరమ పవిత్రులకు గల్గు, భాగ్యము రామా 143
- క. యోగము గంగా స్నానము
బాగుగ నోకారజపము, భజనలు తపముల
సాగించు వారికంటెను
వేగమె మోక్షంబు బొందు విధమనె రామా 144
- క. పనత్కుమారుండిట్లుల
విసిపించగ రావణుడు చిని వెనువెంటన్
తన మంది మార్గలంబుల
పనిపాని యు యుద్ధములకు, బలముగ రామా 145

శ్రీరామ ద్వికథ

- క తెలిసిన వెంటనె యాశయ
వలువిధముల దుండగములు, ప్రబలము జేసెన్
చలపెట్టియు ద్విత్తులను
తలవడి యుద్ధములుజేసె తారకరామా! 146
- క అది మొదలు మొదలు బ్రతును
మధురమలను బాధపెట్టి స్థితిని
బెదరించి చెరలు బ్రతును
కదనంబున దేవతలను, గలచెను రామా! 147
- క పరలోకంబున ముడియి
పరలోకంబునకు దిగియు, నారాయణుడే
నరుడై జనన బదంగ
విరివిగ తారాజుట చేసెను రామా! 148
- క కష్టములనతడు బొందు
కష్టముల దరిం బెట్టి కష్టమైదొడ్డుడై
దుష్టుడుగ తాను గవబడి
శిష్టుల హరియొద్దకనిపె శ్రీరఘురామా! 149
- క వారందరు వైకుంఠము
చేరంబని హరినిగాంచి, చిత్తము లందున్
దారుణ దశకంఠునితో
వారికిగల బాధ దెలిప వారికిరామా! 150
- క. శిష్టుల పంరక్షించెద
దుష్టుల నేదునిమిషము దురమున వారిన్
నిమర దురహంశారిని
బ్రహ్మాండగునటులజేతు, వదమనె రామా! 151
- క అభయంబు వారినిపగియు
శుభగుణు నారాయణుడు, నురుచురలిలన్
బ్రహ్మచరి రాముడగుచును
విభవంబుగ దశరథునకు వెళ్ళగ రామా! 152
- క నరుడై రావణుడునిమెను
దురమున రాక్షసులనెల్ల, ద్రుంచెన్ కడిమిన్
నరవాసరులీ విధమున
కరమొప్పుగ లోకములను, గాచిరి రామా! 153

శ్రీరామ ద్విశతి

- క తపశ్శరతు మేడగట్టుక
వనిమూనియు నాడునొక్క. ఎంతాసేయన్
తనకేగా కాగలియు
వనివానికి ముఖముజేయు వగిదివిరామా! 154
- క రావణుడు రాముకొఱకై
గావించిన దుండగములు, కారణములుగా
భూవతియఁజును రాముడు
గా వచ్చియు పుట్టవలసె మనహరిరామా! 155
- క ఈ విధముగ దశకంఠుడు
గావించిన యత్నమెల్ల, కడు మేలగుచున్
భూవతియఁజును రాముని
వాచనపద ముద్రబడెను, భవహరరామా! 156
- క భారత దేశమునందున
శ్రీరాముని సుందరములు, స్థిరముగ వెలసెన్
ఆ రామచంద్రు భజనలు
నూరూరన్ తేని ముక్తినొందగ రామా! 157

వచనము - ఇట్లగన్త్య మహామునిండ్రుడు శ్రీ రామచంద్రునకు, రావణ వృత్తాంతమంతయు దెలిపి ఓ రామచంద్రా! రావణుడు జీవించి యున్న కాలములో జరిగిన దుండగములన్నియు, రావణ వధానం తరము, ఇప్పుడు రామరాజ్యము అనగా నీ రాజ్యము జరుగుచున్నది. అతని రాజ్యంలో కష్టపడినవారికి, నీ రాజ్యములో ముఖసంతోషములు జెంతుమన్నారు ప్రజలు. వారికిపుడెటున్నదనగా వేసవికాలమున, మిట్టమధ్యాహ్నం ఎడారిలో, మండు పెండలో, నడదు బాటపారికి ఎడారి గిట్టుకు వేరగానే, అక్కడ దగ్గరలోనే నొక మంచినీటి బరోవరంబును, దానిగట్టిన నన్నవి యినుకయు పై భాగమున ఉట్టమైన నీడగల, మహానలను విరజిమ్ము, పొన్నవృక్షంబును సుండగాజూచి నీరుద్రావి ఆ వృక్షపునీడన ఇనుకలో చిక్రాంతి తీసికొనునపుడు, ఆ పుష్కవన మునుండి, నేతెంచు, పిల్లగాలులు పోకినపుడతని మనస్సెంతహాయిసనుభవించునో ఆ విధముగా నీ రాజ్యములో ప్రజలు సుఖించుచున్నారని రామరాజ్యమును ప్రశంసించెను.

ఇక శ్రీ రామచరిత్ర చివరిపరకును -
రావణరాజ్యం తర్వాత రామరాజ్యము

శ్రీరామ ద్విశతకం

- క శ్రీరామా నీ రాజ్యము
నేరాజులు పేయలేక, నివ్వెర వడగా
పారావారమునందలి
వారలు వీ రాజ్యమనగ, వలతురు రామా! 158
- క నెల మూడువర్షములు బడి
కలకలలాడుచును వసుధ, గనివింపంగా
తిలకింప గోవులన్నియు
నెలకించెను పాలుపెరుగు నెసరుగ రామా! 159
- క దండిగ పంటబంబుడుచు
పండిన విత్తనమెరాలి పైరైపండున్
మెండుగ ధనధాన్యములు
నిండెను ప్రజలెండ్రుండ నిదయరామా! 160
- క ఎక్కడ జూచిన హోమము
లక్కజముగ జరుగుచుండె నతినియమమనన్
దిక్కులు చిక్కిటలంగను
గ్రక్కునయావేదమంత్ర, గానమురామా! 161
- క యమధర్మ రాజురాముని
నమధర్మము తెల్లజూచి సంబరపడదున్
గమనించి పండు మునలుల
నమయఁబున గొప్పచుఁబోవు నరగున రామా! 162
- క మీరెలు రాజ్యమండున
జారులు బోలులును లేరు, చంచల మతులున్
క్రూరులు వరధన హరులున్
నేరంబుల వారులేరు సజమిది రామా! 163
- క శ్రీతియరాజులు మిన్న
మిత్రులుగా మార్పుఁజింది, మీ పైతృత్తిన్
క్లిత్రినుముల్ గావించక
మిత్రత్వము జోడవారు మెలగుచు రామా! 164
- క యుద్ధములు మానివైరి
బుద్ధులు తాధర్మనిరతి పాటించగన్
యుద్ధములు లేని శతమున
తద్ధయునుఖ కాటుకమరె దశరథ రామా! 165

శ్రీరామ ద్విపతి

- క దానములిచ్చెద మన్నను
దానఁబులు గోరెవరు, తమ రాజ్యములో
దీనులు హిన దరిద్రులు
గావరుగా మచ్చుకైన, కరినులు రామా! 166
- క కుక్కొక్కట పీవానికిట
నిక్కవముగ నిలిచియెడ్య, నీపద్దానిన్
గ్రక్కప విషయము వెలుసుక
చక్కని న్యాయఁబుసేయ, జాలిన రామా! 167
- క ఒక గ్రద్ద గ్రుడ్లగూఁబను
తికమకిబెట్టియునుదాని, ప్థరమగుగూఁబని
బ్రకటించినాడటంచును
పెకనక్కములాది తరుమ, నేర్పిన రామా! 168
- క గ్రద్దది నేరంబనుచును
బుద్ధిన గమనించి దాని, పొలియింపంగన్
గ్రద్దయొక రాచవాడై
తదయు శాపంబుదీర, తరలెను రామా! 169
- క ప్రజలున్ మెచ్చరటంచును,
విజముగ నిందించరనుచు విజపతినితన్
నుజకుడు లక్ష్మణునంపియు
విజనారణ్యములే వేడచి, వెసిన రామా! 170
- క యమధర్మ రాజుమునియై
నమయంబును గోరిమెమ్ము, పంభాషింపన్
గమనింపకెవరువచ్చిన
తమకరవాలమున తలను, దరుగగరామా! 171
- క మీరునుమాటదానంగియు
దారికి లక్ష్మణునిబట్టి, శాఖాషింపన్
కూరుడు దుర్వాసుడుతా
గోరెను లక్ష్మణుని దారి, కుజనక రామా! 172
- క అడిగిన దుర్వాసుమకున్
కడువినయము తోడమొక్కి, కడుపడితానే
బడియుచురాముని జేరియు
తడయక లక్ష్మణుడు గాఁచె తనరగ రామా! 173

శ్రీరామ ద్విపతి

- క. తమ్ముని జూచిన రాముడు
నెమ్మనమునబాధజెంది, నెజ్జెనిన యా
నమ్మతి, బ్రతివన్ యెట్లుల
తమ్ముని తలదరుగగలమ, తానని రామా! 184
- క. అని శ్రీరాముడువగచుచు
తన ధర్మము విడువ లేక, తహతహ పడచున్
మునులా రా! నాకిప్పుడు
వినిపించుడు ధర్మమార్గ, విధమును రామా! 185
- క. ధర్మము దెలిసిన వారిని
ధర్మంబును దెలుపుడనుచు తగిన విధమునన్
మర్మంబుగోరమునుజున్
ధర్మావధర్మములను, దరవియు రామా! 186
- క. తలదీసెడు మీ ప్రతివకు
తలదీయక లక్ష్మణునకు, ధృష్టించియు తా
నిజలో నీ రాజ్యంబున
నిలువకనెటకైనెబంప, నేమగు రామా! 187
- క. అని తెలువగ లక్ష్మణునిన్
తన తమ్ముడెయిన రాజ ధర్మంబున కై
తనరాజ్యమందు నిజువక
బనిపిన నీ హృదయమెంత, బలమది రామా! 188
- క. అటు చిమ్మట లక్ష్మణుడున్
పటుతరముగ వరయునదికి, బరతెంచియుతా
తెగువగు ధైర్యము తోడను
తటుకున తాబోయిమునిగి, తాపటు రామా! 189
- క. తమ్ముడు బోయిన కతమున
నెమ్మనమున దాళలేక, నిజప్రతులకున్
నమ్మతి రాజ్యంబొనగియు
తమ్ములు పురజులులు తోడ తారకరామా! 190
- క. రమ్మనియ వతారంబును
నమ్మతినువసంహరింప సాకేతపురిన్
తమ్మునువరించు వారికి
గ్రమ్మర తను వెంటపమ్మ కాంక్షను రామా! 191

శ్రీరామ ద్విశతి

- త. మనుజులు పశుపక్ష్యాదులు
తనవెంటను రాగరామ, ధరణీశ్వరుడున
వెనువెంట నరయుఁ దికిన్
గొని పోయెను సంతసంబు, గూర్చిగరామా! 192
- క. అందరు సైన్యము నరయువు
నందున తమదేహమేలను నరమరలికే
పొందుగ మనుగక జేయుచు
సుధిచిరి రామమంత్రస్సా నము రామా! 193
- గావింప వారందరు
గోవిందుని రూపులగుట, గ్రొమ్మెరుపులతో
సేవి చుచు శ్రీనాథుని
భావింపగ విఘ్నపటుల బరగిరిరామా! 194
- శ్రీరాముని నరహాసము
నారాయణ రూపమగుచు నదిమనుగకనే
మారెను నానమయంబున
ధారాళముగాను రామ, తనువున రామా! 195
- శ్రీరాముని తలమీదను
వారకనొక నూరుకొట్టు వనరుగ నూర్చుల్
జీరి వెల్లిగెడు విధమున
నారాముకిరీట మందునమరెను రామా! 196
- వాసుకి శేమల విధమున
భానురవిగ చేతులపుడు బహుద్విధంబై
వాసిగ నాడుగు భుజములు
నానయంబునను మొలచె నరహీత రామా! 197
- చేతుల శంఖము చక్రము
ప్రతిగకీరాదిశక్తి కిరీటములైల్లన్
బాహుతిగ వేడిమునందున
నూతన కొస్తుభములక్కి యుండిరి రామా! 198
- ఆయన పొక్కిలియందున
సోయగముగ పెరసెబ్రహ్మ, సొబగుతమ్మిన్
మాయని బంగరు చేలము
పొయక మొలయులుగాను నయ్యెను రామా! 199

శ్రీరామ ద్విపతి

- క తోకములందరు జూడగ
ప్రకటముగ దివ్యకామ, పంక్తులతోడన్
శ్రీకాంతునందుగనెఱచె
వాకొనలేనట్టి, సాబగువర్తిలై రామా! 200
- క కోటి నదికొట్టు మజిగఠ
కోటులుగల నూర్కులొక్క తూటమియై తా
భాటిగ వెలుగు విధంబున
మేదిగ శ్రీ విష్ణువగుచు మెరసెను రామా! 201
- క. నారాయణి డాడిసమున
శ్రీరామడిగా జరించి చెసెను భువికిన్
అ రాముడిదినంబున
నారాయణుడగుచుమారె నరనరామా! 202
- క మారిన న్నిహరి యంతట
చెరగవై సుందరమునకు, జరుచెంచునెడన్
చేరిరి శివుడున్ బ్రహ్మయు
సారాయణువ్రక్కదెనల, నడచుచురామా! 203
- క. చతురాననుండు వేదము
చతురతబరియించుచుండ శంభుండంతన్
గతరామచరితమంత వి
నుతిజేయుచు బోవుచుండె నెనరుగ రామా! 204
- క హరిమీల ప్లవ్వి పర్వము
గురివింపగ దేవతలును కోమలి జనములే
విరివిడ దుండులి మొలలగు
సురిచిర వాచ్యములుమోగె సురసుత రామా! 205
- క. భూలోకంబునుండియు
ప్రీతితోకంబులును గడచి ప్రభుశ్రీహరియున్
మేలగు వైకుంఠములో
కలిదగానెదురు జనియె, కమలయు రామా! 206
- క ముందర లక్ష్మియు నడవగ
నందరు వైకుంఠ పతిని నాహ్వానింపన్
అందములై తాబోవుచు
చిందులుద్రొక్కుచును హరిని చేరిరి రామా! 207

శ్రీరామ ద్విశతి

- క పొరిసెన్ గెనెతా వచ్చియు
వరమాత్ముని మండిరమున, భక్తి గజేర్పన్
వరమానుండి యున హరి
వరగున శ్రీదేవిజేరి సరసత రామా! 203
- క నెరికొని వై కుండంబున
గలివారలకందరకును, కనువిందగుచు
చెలుపుగ శేషుని పొన్నున
పలువిధసౌఖ్యములు హరియు, బడసెను రామా! 209
- క రావణుని శారణంబున
రాపలసెను హరియునాడు రాముండగుచున్
దాపద్వి సొయినందున
కోపెలబాహురవెలసె, కోటులురామా! 210
- క, శాస్త్రన రాముని రాకకు
రావణుడే శారణంబు, రావణుడిటులన్
దెచ్చని తాగెనెదెచ్చియు
జీవులకుండిచెనుటల, శ్రీరఘరామా! 211
- క శ్రీరాము దీవిదంబున
పారాడగ భరతభూమి ప్రవిమలమయ్యెన్
అరాముభారావస
చెరి జరింపగ ఘనత, చేకురె రామా! 212
- క వరుసము సోకినిరు మును
వరుసగ బంగారమైన, పడువున భూమినే
నరుడుగ రాముని పాదము
దిరుగ ఎన్నిత్రులువయ్యె, స్థిరముగా రామా 213
- క ఈ రామ శతకమెవ్వరు
పారాయణ, జీవితేని వరమాత్ముండా
శ్రీరామకరుణ చేతను
వారికినిహవరము గల్గు, వనరుగ రామా 214
- క రామా, రామా రామా
రామా శ్రీరామ రామ రామా రామా
రామా రామా రామా
రామా పట్టాభిరామా రామా రామా 215

శ్రీరామ ద్విశతి

- క. రామాయను నీనామము
నేమారకదలచువారి, నిన్దయతోడన్
రామాగాచుచునుండువు
సామీప్యమునందు నిలచి, పరగున రామా! 216
- క. యమలోకము నీ క్షత్తులు
తమకన్నుల జూడబోరు, తనరుచువారున్
విమలింపు ముక్తుభైతా
తమ వైకుంఠంబుఁ జేరెదరు శ్రీరామా 217
- క. మంగళమో శ్రీ రామా!
మంగళ మాశ్రిత సమాజ, మధురసునామా
మంగళ తారకనామా
మంగళమగు రామ నీకు, మాధవరామా! 218

ఇది శ్రీరామ ద్విశతి, యను సంగ్రహ రామాయణే, పరలోక ప్రాప్తి, ఇహలోక విభవే, అదికావ్యే అమృతహారినే ఆనందవాయకే, అస్ఫుట ప్రసాదే అజ్ఞాననివారణే జనన మరణ రహితే జనప్రియ దాయకే, లంకి పతి ఓబయ్యనాయుని ప్రణీతఁడైన శ్రీరామ ద్వి శ తి యనుసంగ్రహ రామాయణము సం పూ ర్ణ ము !

